

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemam velja:

Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr.

V administraciji prejemam velja:

Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za jeden mesec 1 gld.

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.

Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in oznanila (inserte) vsprejema upravnništvo in ekspedicijska (v „Katol. Tiskarni“, Vodnikove ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo.

Vredništvo je v Semenških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izveniši nedelje in praznike, ob pol 6 uri popoldne.

Štev. 121.

V Ljubljani, v torek 28. maja 1895.

Letnik XXIII.

Shod v Kostanjevici.

(Izv. dop.)

Shod dol. katoliškega političnega društva v Kostanjevici dne 26. t. m. vršil se je po vsem sijajno. Točno ob 1/4. uri popoldne pripeljala sta se gospoda govornika, profesor dr. Marinko in deželni poslanec dr. Žitnik v spremstvu gospodov: deželnega poslanca Stegnarja, advokatskega koncipijenta dr. Sveicerja in g. Krajca iz Novega Mesta. Pooblaščenec vlade je bil naš župan gospod Otmar Sever. Krog 4. ure otvoril shod društveni predsednik gospod župnik Fettiich-Frankheim, pozdravi navzoče in da besedo prvemu govorniku dr. Marinko-tu. Govornik je razpravljal v poljudni besedi o liberalizmu. Vodilne misli celega govora so nekako sledeče:

Pradedje naši so se borili nekdanj zoper krutega sovražnika, ki je grozil vzeti jim najdražje, vero, imetje in življenje. In ravno tla, na katerih stojimo, so zgodovinskega pomena v tem oziru. Sedanje župnijsko poslopje bilo je pred leti močna trdnjava proti turškim navalom, kjer je prebivalstvo v nevarnih trenutkih iskalo si zavetja. Ne malokrat so bili tu zbrani okoličani še v večjem številu, kakor se nas je sešlo danes. Današnji shod pa je tudi nekaka vojska, je združenje v odpor drugemu, nič slabjšemu sovražniku od prvega. Ta sovražnik naših dnij je — liberalizem. Govornik razloži na to pomen besede — liberalizem, pové, kdo je liberal in preide na to v podrobnejšo razpravo posameznih točk. Mej drugim je omenjal: Glavna lastnost liberalizma je krutost, ne pozna krščanske zapovedi o ljubezni do bližnjega. Liberalno je geslo: močnejši sme stiskati šibkejšega, večji narodi manjše, moč je nad pravico. Liberalen Slovenec torej koplje grob lastnemu narodu, ker spoznava načela, ki morajo biti maloštevilnemu narodu osodepolna. Hočemo torej utrditi obstanek svojemu ljudstvu, ohraniti veljavo materinemu jeziku, je prvi pogoj, da so nam v vsem zasebnem in javnem življenju vodila načela krščanske vere. Zavedati se mora posamez-

nik, kakor celi narodi, zapovedi Zveličarjeve: „Ljubi bližnjega kakor samega sebe! Kar nočeš, da bi ti drugi storili, tudi ti drugim ne stori!“

Liberalizem je tudi sovražnik našega imetja in blagostanja. Tudi to valed istega načela: moč je nad pravico. Liberalizem je vpeljal krivo naziranje, da je denar vse, delo, nepremično blago nič, in človek le toliko, kolikor stori ali ima. Torej meri človeka z istim merilom, ko tovarno živino, popolno abstrahira od njegove duševnosti. Posledica vsega je žalostna prikazen naših dnij: Kapital — denar — stiska in si izkorišča ubožnejše ljudstvo; tam so ogromne svote v rokah malo izvoljenih — in tu milijoni nemaničev. Nekdaj ni bilo tega, ker sploh ni bilo liberalizma. Vera je še živo tlela v srcih, dandanes je vera zamrla zlasti v srcih tistih, ki bi bili poklicani delati za blagor ljudstva. Torej, hočemo zboljšati razmere, mora vera živo versko prepričanje zopet oživeti. In hvala Bogu, jelo se je že obračati na bolje tudi v naši ljubi Avstriji. V cesarski prestolnici treščili so ob tla združeni kristijanje židovsko-liberalnega zmaja. In tako je prav! Kristijan bodi gospodar v lastni deželi. Skrbeti moramo, da se to povsod zgodi in v ta namen treba se je združevati. V društvu je moč. Treba potem voliti krščanske može, ne le po imenu, ampak tudi po mišljenju v postavodajalne zборе, in tudi postave bodo potem krščanske.

Drugi je nastopil g. dr. Žitnik. Obravnaval je socijalno vprašanje s posebnim ozirom na poljedelca. Dandanes, je pričel, svet živi v samih vprašanjih. Imamo turško vprašanje, žensko vprašanje in tako tudi socijalno vprašanje. Kaj je to? Odgovor na to ni lahak. Slišali so se že najednejši in popolno nasprotni odgovori in pisale se o njem debele knjige. Glavna vsebina tega vprašanja, krog katerega se vse vrti, je: Kako vravnati razmerje mej bogatinom in revežem. Najradikalnejše so se stvari lotili socijalni demokratje, češ: razdelimo mej vse ljudi premoženje jednako, pa ne bo več revežev, ne bogatinov. Kako abotno je to, sprevidi tudi pripro-

st človek na prvi pogled. Naj se tudi danes razdeli vse premoženje mej vse ljudi, jutri bo že jeden bogatejši od drugih, ker je varčnejši, pridnejši, umnejši. In kdo bi potem sploh še hotel delati, kdo ubogati, če izgine razloček mej stanovi? Tem ljudem sploh ni resno s stvarjo, hočejo le sedanjí red prekucniti, brez načrta za prihodnost. Kako tedaj? Ali naj ostane pri starem? Ne, tako ne sme in ne more iti dalje, sicer sami sebe pehamo v pogubo. Govornik na to podrobneje obravnava del socijalnega vprašanja, ki se zove agrarno vprašanje, daje nasvete, kako bi bilo pomagati poljedelcu. Dokazuje najprej na podlagi številčk poguben upliv liberalnih načel v upravi državnega občnega premoženja. Priča: ogromni državni dolg, ki se je pomnožil zlasti zadnjih 40 let; zadolženje kmetskih posestev vsled vknjiženih dolgov, ki rasejo leto za letom. Vse to priča, da je treba nujne pomoči. Hvalevredno omenja za tem poskus poljedelskega ministra Falkenhayna, ustanoviti kmečke zadruge; pa dostavi tudi, da načrt ta ne bo nikoli postal zakon, dokler obstoji sedanja zbornica. Hočemo si zboljšati razmere, treba nove zbornice, novih mož, ki poznajo težej ljudstva, pa imajo tudi srce zanj. Tedaj pozor pri volitvah! Dandanes se sploh vse suče krog volitev, kakeršne poslance si bode izvolili, take postave bode imeli. Razpravlja potem razne druge nedostatke, ki so vzrok, da hira kmečki stan. Večkrat je temu kriva tudi lastna nemarnost, zapravljivost dostikrat prevelika baharija v dotah. Prav posebno zopet tudi liberalna naprava, ki pripušča vsakemu poljubno razkosavati zemljišča. Veliko breme nalaga ljudstvu sedanja šola in nova šolska postava iz dobe istega liberalizma. Otrok obiskujoč ljudsko šolo zna dovelj, če zna brati, pisati, računati, krščanski nauk. Višja veda se podaja v srednjih in višjih šolah. Velika napaka, ki ljudstvu jemlje vsako leto ogromne svote in jih pelje v druge kraje, je sedanja domovinska postava. Vse to zboljšati bi bilo le potom novih postav, novih volitev. Priporoča slednjič še toplo ustanovitev Raiffeisenovih posojilnic,

LISTEK

Vdova.

Bilo je začetkom prvega francoskega cesarstva. Mnoge kraje dežele zadele so hude elementarne neizgode, tako, da so se žalostni nasledki slabe letine čutili povsodi. Po dolgi in hudi zimi prišla je težko pričakovana pomlad.

V mali vasi blizu mesta Laon sta sedeli v pritličji jednonadstropne hiše mati in hči. Ona je predla, le ta šivala pri mizi. — Pohištvo v sobi je bilo kaj ubožno; razven navadnih, najpotrebnejših reči nisi zapazil drugega kinča kakor staro, zaprašeno podobo Matere božje na steni. Tožno je vrtila mati kolo in se pogovarjala s Franico o slabih časih in svoji siroščini. Pred dvema letoma ji je umrl mož, vrl mizar, ki je imel zmerom dosti dela in zaslužka. Lani je bila vsled suše slaba letina in še to, kar je zrastle je pobila toča skoraj do cela. Nasledek temu je bila draginja, pomanjkanje dela in zaslužka; še bogatini so se popraševali, kaj bo, kaj še le ubožci.

„Slabo kaže, slabo!“ potoži znova mati, „kar čudim se, da sva prebili zimo. O kako mi je bilo

hudo, Franica, ko sem večkrat videla, da se kar treseš od mraza in glada. Kar srce mi je pokalo včasih in zdihnula sem sama pri sebi: „Ubogi otrok!“

„Draga mati!“ odvrne Franica, „ne mislite vendar vedno le na-me. Jaz sem mlada in lahko mnogo pretrpim, toda vi, vi, v teh letih! Niste li prestali vi desetkrat več, nego jaz? — Oh, ko sem vas dostikrat videla, kako prezebate pri kolovratu in od slabosti komaj sučete kolo — bila bi se najraje vselej na glas zajokala!“

„Ne toživa dalje, Franica! Najhujše je z božjo pomočjo prestano, zima je pri kraji in nebeski Oče naju tudi v bodoče ne zapusti; Marija naju gotovo tudi ne pozabi. — Le jedna reč mi dela strah in skrb — najemščina, katero je treba gospodarju plačati.“

„Najemščina naj vas nikar tako ne skrbi“, tolaži mater dobra hči. „Saj sva dozdej vedno točno plačevali in gospod Moises gotovo ve, da je letos povsodi hudo za denar. Zdaj na pomlad odprlo se bode delo, v dveh mesecih bom zaslužila tistih osem in trideset frankov, katere ste dolžni. — Toda mati, ura je že tri in meni se mudi v gozd, da me ne

prehití noč. Nabrala bi rada veliko suhe prsti, da naju drevi ne bo zeblo. Meni se zdi, da je mraz hujši nego lakot.“

Franica se je urno odpravila z doma, mati pa je zrla skozi okno za njo in govorila pol glasno: „Dobri otrok sodi po sebi dobro vse ljudi. Hudobnega sveta še ne pozna; da bi ga ne spoznala nikdar! — Meni, da bode gospod Moises potrpeč. Bog daj, a jaz dvomim zelo.“ — Najbolje bode pač, da grem jutri zarana sama v mesto. Prosilaga bom potrpljenja in mu potožila svojo nadlogo; ako me pride na dom terjat — gorje.“

Komaj se je bilo pomračilo in je Marijana zavrtila kolovrat, kar se odpro na stečaj vrata in gospod Moises stopi v izbo, kakor, da bi vzrastel iz tal.

„Dober večer, gospa Marijana!“ začne hitro in bliskajočih se oči. „Ste pač zdravi in veseli, kaj ne? Me jako veseli. Imel sem opravek v vasi, zato sem se oglasil tudi k vam, da vam prihranim pot v mesto. Včeraj vam je bilo plačati najemščino, kakor veste; vem da imate denar že pripravljen, zato ga kar zdaj spotoma vzamem; osem in trideset frankov nesti, to ni težko. — Za denar je letos trda in

5 h 30 m N. M. J. M.

da se ljudstvo oprostí iz rok nečloveških pijavk. — Da sta oba gg. govornika zadela pravo, priča temu glasno odobravanju in burna pohvala od strani mnogobrojnega ljudstva. In ljudstva se je bilo sešlo res lepo število. Ne bom pretiraval, če rečem, da jih je bilo do 800; prihiteli so tudi iz sosednjih župnij, šentjernejske, svetokriške, škocijanske, leskovske in cerkljanske. Meji gnječo sem jih opazil tudi nekaj, ki jih ne morem šteti mej prijatelje kršč. organizacije, ne mej prijatelje ljudstva. Seveda prignala jih je gola radovednost, ker v Kostanjevici še ni bilo kaj tacega. Ljudstvo se je obnašalo mirno, dostojno, vse se je izvršilo v najlepšem redu, nepričakovano sijajno.

Shod je zaključil primerno predsednik, pozivljajoč zbrano ljudstvo naj s trikratnim slava! počasti sv. očeta in preljubljenega vladarja Franca Jožefa.

K.

Po potresu.

Nadalnje preiskave so pokazale, da se morajo v Iloviči podreti naslednje štiri hiše: hiša Iv. Rungerja št. 1, hlev Lorenca Zajca št. 28, hiša Marije Urbančič št. 30 in hiša Andreja Lavriča št. 33.

Med drugimi poslopji v Zgornji Šiški je trpela tudi rojstna hiša našega pesnika Vodnika, takozvana „kamnita miza“. Paviljon, v katerem je bila postavljena pesnikova soha, je popolno razdejan in soha sama razbita. Hiša je posebno v drugem nadstropju veliko trpela in gospodarsko poslopje je treba podreti. Skode ima posestnik blizu 5000 gld.

Včeraj je bilo dogotovljenih troje barak na prostoru pri parnem mlinu, katere so pričeli pijonirji ter so se oddale onim deložirancem, ki so bili do sedaj v prostorih prve mestne šole.

Ker imajo sedaj podjetniki mnogo tujih delavcev, jim je zaukazal mestni magistrat, da jim preskrbé zdrava stanovanja, dobro pitno vodo in druge potrebščine, ter morajo v teh naredbah vsak teden predložiti izkaz. Mestnim zdravnikom je zaukazano, da nadzorujejo te naredbe.

V deželni bolnišnici postavili bodo še dve baraki za bolnike poleg že gotovih barak na vrtu.

Več obiskovalcev tukajšnjih restavracij je sklenilo, da mora plačati vsak, ki omenja potresno katastrofo, plačati 10 kr. glóbe. Ti doneski se oddajo ljubljanskemu pomožnemu odboru.

Pomožnega odbora za Ljubljano in okolico petnajsti izkaz broji na prispevkih 2113 gld. 31 kr. ter znaša s prejšnjimi 48258 gld. 3 kr., skupna nabrana svota: 50.371 gld. 34 kr.

Za Ljubljano priredi se dne 1. junija v Ronacherjevih prostorih na Dunaju velikanska blagoviteljna akademija, za katero so že danes razprodani vsi sedeži in lože. Vpored izšel jedanes. Vstopnice prodaja tvrdka Berté & drug. — Dne 25. t. m. vršila se je pa v Monakovem v Odesnovi

drago je vse da Bog pomagaj, je treba, da človek prej ko more pobere svoje pičle dohodka, da se preživi.

Solznih oči ga je poslušala Marijana. Ko je skončal, izpregovori vsa obupna: „Gospod Moises, za-me so časi še stokrat hujši, nego za vas. Verujte mi, da to zimo nisva imeli s Franico po več dni kaj ugrizniti in zeblo je naji, da Bog pomagaj. Potrpite za denar, vas lepo prosim, vsaj dva meseca. Zdaj na pomlad bo dosti dela in zaslužka, pridno bova delali in pazili na vsak centim, da bo čim prej dolg poravnán. Vsako leto sem točno plačevala, le letos sem zaostala, pa Bog vé, da ne po lastni krivdi. Lani mi je umrl mož, slaba letina, dolga zima — —“

„Dosti je,“ jo ustavi Moises. „Najtežje poslušam, ako mi kdo vedno le toži in zdihuje. S stokanjem mi ni ničesar pomagano. Denarja potrebujem in denar zahtevam, ne pa praznega obetanja. Pomagati vam ne morem, plačajte mi in mir besedij!“

„Dobri gospod, kdo bi rajši plačal, nego jaz, a kje naj vzamem. Tudi centima ga nimam v tem hipu. O to je siroččina, da Bog pomagaj!“

(Dalje sledi)

dvorani dobrodelna soareja, katere čisti dohodek v svoti 2500 mark se je odposlal za ljubljanske ponesrečence.

Darila vsled potresa.

Mestnemu magistratu ljubljanskemu došla so nadalje sledeča darila: Gospod Frane Pogačnik-Navar, operni pevec v Frankobrodu, kot čisti dohodek po njem v korist svojim ubogim rojakom prirejenega koncerta 415 gld.; gosp. Anton Mazeč, gimnazijski ravnatelj v Požegi, nadaljno zbirko 60 gld. 60 kr.; mestni urad v Hořicah na Češkem 50 gld.; županstvo trga Krapina kot čisti dohodek po tamošnjem delavskem pevskem društvu „Slavulj“ prirejenega koncerta 32 gld. 23 kr.; županstvo občine Ivanec pri Varaždinu 30 gld.; občanska založna v Pisku 20 gld.; gosp. Sime Kvirin Cosulich v Malem Lošnju (po gosp. Ivanu Hribarju v Ljubljani) 17 gld.; hranilnica v Kostajnici 10 gld.; č. gosp. A. Uršič, vikar v Oblokah pri Grahovem, 5 gld. 50 kr.

Politični pregled.

V Ljubljani, 28. maja.

Volilna preosnova. Kakor smo že včeraj brzojavno-poročali, imel je pododsek za volilno preosnovo svojo sejo, pri kateri je predložil posl. Rutovski izdelan načrt za volilno preosnovo, iz katerega posnamemo naslednje podatke. V tem načrtu se predlaga, kakor že znano, neka peta kurija volilcev, katera bi se delila v dva volilna razreda. Prvi razred obsega najmanjše davkoplačevalce ali tako zване petakarje, drugi pa vse delavce, ki so organizovani po bolniških blagajnah ali zavarovalnicah proti nezgodam. Cela kurija bi obsegala 50 mandator, izmed katerih bi jih pripadalo drugemu razredu kakih 12 do 15. Mandati prvega razreda so tako odmerjeni, da dobi vsaka izmed 17 kronovin po jednega, ostali mandati pa bi se pridelili večjim kronovinam. V onih krenovinah, ki imajo pravico do jednega mandata, voli 50.000 volilcev skupno jednega poslanca; v kronovinah z dvema mandatoma volijo pa mestni volilci jednega in kmetski volilci drugega poslanca. Natančnejih poročil glede volilne preosnove do sedaj še ni znanih. Ta določba pete kurije je provzročevala v pododseku mnogo prepirev in ravno vsled tega je tudi odstopil baron Dipauli. Sploh pa še tudi niso gotove določbe gorenjega poročila, ker je peta kurija jako nevarna obstoju koaliciije in merodajni krogi v parlamentu si bodo gotovo na vso moč prizadevali, da kolikor mogoče omejijo in zadržujejo volilno pravico nižjim krogom.

Mestne volitve v Inomostu. Tri stranke se bijejo za mestne odborniške sedeže v Inomostu: obrtna, liberalna in nemško-narodna. Liberalci se posebno potegujejo za višjo deklinško šolo, dasi imajo uršulinke vzgleden zavod za dekleta in tudi višjo izobraževalno šolo. Čudno ni, da konservativna stranka ni postavila svojih kandidatov in da se je odločila za obrtno stranko. Toda zelo je čudno, kako to nekateri konservativni listi pojasnujejo. Pravijo namreč, da stoji konservativna stranka na stališču, da nimajo mestne upravne zadeve nič opraviti s politiko. Tako stališče je napačno in zelo nevarno.

Socijalno-demokratski dnevnik v češkem jeziku. Uredništvo glavnih čeških socijalističnih listov „Právo lidú“ in „Socialni Demokrat“ je sprožilo misel, naj se s prihodnjim letom ustanovi dnevnik v socijalno-demokratskem duhu. Skoraj gotovo se bo tudi zgodilo. Važno se nam zdi to podjetje, ker bo dnevnik imel mnogo več političnega vpliva in bo prihajal mnogo večjemu številu ljudi v roke po javnih mestih, gostilnah, kavarnah itd. Tem važnejše se nam pa zdi zavoljo tega, ker se bodo češki socijalni demokratje tem bolj odtujili dunajskemu strankarskemu vodstvu. Ze zdaj imajo svoje posebno vodstvo v Pragi in ob raznih prilikah so pokazali, da kratko malo ne marajo hlapčevati dr. Adlerjevemu gospodstvu; vendar jih je doslej vezala tudi „Arbeiterzeitung“, kot jedini socijalistični dnevnik. Ko dobodo svoj list, dadó brez dvojbe dunajskemu socijalističnemu trobilu — slovo!

Nemški državni zbor se je dne 24. t. m. zaključil. Zadnji dan je bil zanimiv, ker se je oglašil grof Kanitz in očital vladi, da za poljedelce skoraj nič ne stori. Bral se je v tretjič zakon o davku na žganje, ko vstane Kanitz in se britko pritožuje, da vlada ni nič storila, da bi dvignila žitne cene in in da ni predložila obečanih zakonov: o borzni preosnovi in o umetelnem surovem maslu. Konservativci bi bili zadovoljni, če bi vlada

predložila le bel papir, na katerem bi bili zapisani besedici: borzna preosnova. Kanitz se je tudi hudoval, da je odsek zavlekel njegov znani predlog o žitnem monopolu. Obljubil je, da ga bo kmalu zopet predložil. Liberalci Meyer in Paaše sta pobijala grofa Kanitza, češ da že zopet agitira za poljedelce in da ni nikoli zadovoljen z vlado, čeprav veliko stori za kmečki stan. Dobro je godilo vsem poštenjakom, ko je Richter okrcal Paašeja, češ da ravno tako agitira kakor Kanitz, kadar se gre za kako darilo proizvajateljem sladkorja. — Predno je zaklical predsednik cesarju „hoch“, so socijalno-demokratski poslanci zapustili dvorano. Od tacega postopanja do popolnega javnega upora ni več daleč. Država ima pač, kar si je vzgojila in kar je zaslužila. Revnejši stanovi vidijo v nji samo mačeho in kaki umetelni nastopi in prizori mu ne morejo ogreti srca zanjo, še manj pa sila. Zakon proti upornežem je padel; nemška država nima več pripomočka, da bi se ustavljala sovražnikom svojega bivanja.

Crispi je zmagal. Nad 320 svojih mame-lukov je spravil pri volitvah v zbornico. V svoji nesramnosti je pred volitvami povdarjal, da se gre pri njih za narodno monarhijo proti anarhizmu. Šlo se je v resnici za to, da se skrije umazano perilo skvarjene špekulacije in da si za nove večine morda zopet kaj zadobi za svoje „potrebe“ ljubeznjiva Lina, Crispijeva žena in njegov prisrčni prijatelj Adriano Lemmi, framasonski četovodja. — Ubogo Laško! A konečno se vender tudi na Laškem kaže neovrgljiva resnica, da teh groznih razmer ne more izpremeniti nobena druga sila, nego katoliška cerkev ali pa socijalna demokracija. Kdo in kako se je zmagovalo, pa priča to, ker je mej izvoljenimi poslanci — 31 židov, ki bodo branili „narodno“ monarhijo in mejnarodne goljufije na Monte Citorio.

Razgled po slovanskem svetu.

Odkritje spomenika pesniku Petru Preradoviću.

Iz Zagreba, 24. maja.

23. maja je bil odkrit spomenik našemu prvemu liričnemu pesniku Petru Preradoviću. Vsa svečanost se je obavila v pravem narodnem duhu, sicer ne z onim oduševljenjem, kakor pred štirimi leti spomenik pesniku Kačiću, katera svečanost je bila deloma tudi politična, dočim se je zdaj obrnila vsa pozornost le velikanu pesniku. Do 11. ure omenjenega dne so se zbrali mnogi pozvani dostojanstveniki, med njimi nadškof dr. Posilović, odsečni predstojnik Dane Stanković kot namestnik bana, profesor dr. Maurović kot rektor magnificus, ravnatelj Torbar kot predsednik akademije, mestni župan Mošinski, polkovnik Trnski kot drug in prijatelj pokojnikov, a ž njim obe hčeri pokojnikove, dočim mu sin ni mogel prispeti k odkritju. Vrh tega pa se je zbralo pred zakritim spomenikom več tisoč mestnega prebivalstva.

Točno ob enajstih je mestni župan v kratkem govoru pojasnil občinstvu, kako je spomenik poklonil glavnemu mestu Hrvatske meščan dr. Miletić in za njim je prebral mestni svetovalec Deželić zgodovinsko spomenico o spomeniku, kar sem že ob svojem času bralcem „Slovenčevim“ objavil. Na to zadone „slava“-klici Preradoviću in „živio“-klici darovatelju dr. Miletiću. Potem je pevsko društvo „Kolo“ zapelo krasno pesem „Molitev“ od Preradovića, a ravnatelj Badalić govoril svojo krasno pesem „Preradovićevemu spomeniku“, ki je bila oduševljeno sprejeta. Posle odpete himne „Bože živi“ od Preradovića izjavi mestni župan, da je mestna občina sprejela spomenik v svoje varstvo ter da znamenje, da se odkrije. Iz tisočerihih grl zadoni slava pesniku Preradoviću. Glasba zavrta narodno himno „Lepa naša domovina“ in lepa svečanost je bila končana. Razume se, da je bil spomenik krasno ovenčan ter občudovan od prisotnega občinstva.

Spomenik je krasno delo hrvatskega umetnika Rendića. Pesnik stoji v generalski uniformi, zavrt v plašč s pisalko in knjigo v roki na lepem iz isterskega marmerja izdelanem okroglem podstavku. Pravijo, da je pesnik vrlo dobro zadet in da je nosil tak dolg plašč, kakor je na podobi. Le prostor, kamor je spomenik postavljen, za zdaj ne odgovarja popolnoma pravilom estetičnim, ali se more sčasoma tudi temu pomoči, če se zadnji del kemičnega laboratorija tako prezida, da se odstranijo mnogobrojni dimniki, in da se poslopje povzdigne za jedno nadstropje, kar se bode tudi brž ko ne

zgodilo. Sicer pa je ves ta kraj mesta v kratkem času lepo vreden ter postane brez dvoma najlepši, kadar se vredi vrt do novega kolodvora.

Dr. Miletič je s svojim darom pokazal dejanjsko, kako treba razumevati rodoljubne dolžnosti. Spomenik stane 12.000 gld., katere je žrtvoval plemeniti rodoljub, da s tem izkaže spoštovanje slavnemu pesniku in pa ljubezen do rojstnega kraja, ki se je s tem spomenikom tako znamenito polepšal. Koliko časa pa bomo še čakali na spomenike Ljudevitu Gaju in Račkemu, ako se ne najde zopet kak rodoljuben Hrvat, ki bi žrtvoval neko svoto v to svrhu. Oba omenjena rodoljuba sta zaslužila, da ju počasti narod s spomenikoma, a nadajamo se, da se to tudi v kratkem zgodi. Z leve in desne strani akademijske palače naj se postavi spomenika, s katerima bi bil akademični trg harmonično ozaljšan. Nadajamo se, da se bodo našli domoljubi, ki bodo to idejo tudi izveli.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 28. maja.

(Ljubljanski gg. bogoslovci) III. in IV. leta zopet prično šole dne 10. junija (ponedeljek pred sv. Bešnjim Telesom). Naj skrbé dotični gospodje, da bodo vsaj že dan poprej v Ljubljani.

Semeniško vodstvo.

(Darovi.) Uredništvu „Slovenca“ so poslali: Za poškodovane po potresu: Župljani v Šmartinu pri Velenju 14 gld., g. Kaspar Skaza v Velenju 5 gld., g. Fr. Cizej, župnik v Šmartinu, 5 gld. — Iz Ribnega pri Bledu po g. Val. Jakelj-u zbirka za poškodovane cerkve v Ljubljani in okolici 11 gld. — Neimenovan iz Kobarida za poškodovane po potresu v Ljubljani 5 gld. in za novo frančiškansko cerkev v Mariboru 5 gld. — Bog plačaj stotero!

(Izredne odredbe gledé na pouk na ljubljanskih učnih zavodih,) katere je vsled potresne katastrofe ukrenil c. kr. šolski svet za Kranjsko, slóve nastopno: Z ozirom na razglas z dne 17. aprila 1895. leta se na podstavi telegrafičnega odobrenja visokega ministerstva za bogočastje in nauk z dne 22. maja 1895. leta gledé pouka na srednjih šolah, na moškem in ženskem učiteljišču in na ljudskih šolah v Ljubljani nastopne odredbe dajo na občno znanje: 1. Da se tistim učencem srednjih šol (državne gimnazije in državne višje realke) ter moškega in ženskega učiteljišča, katerim je s koncem drugega semestra leta 1894/95 prebiti maturitadne, oziroma zrelostno preskušnjo, za to preskušnjo da prilika, začne se za učence VIII. gimnazijskega razreda, VII. realčnega razreda, dalje za gojence in gojenke IV. letnika moškega in ženskega učiteljišča in za gojenke učnega tečaja v šolskem vrteu dne 4. junija 1895. leta redni pouk v dotičnih šolskih poslopih, in učenci (učenke) navedenih razredov se imenovani dan ob 8. uri zjutraj zglasé pri ravnateljstvih. — Maturitadne, oziroma zrelostne preskušnje se bodo vršile v dobi od 15. do 31. julija 1895. leta. 2. Semestralni završetek za učence vseh ostalih razredov na srednjih šolah, oziroma letnikov na moškem in ženskem učiteljišču, se zgodi na podstavi posledkov pri zadnji mesečni konferenciji. Tistim učencem, kateri morejo pri tem prejeti primeren vspešni red, se izdadó semestralna spričevala za drugi tečaj leta 1894/95, in ta spričevala pošljejo ravnateljstva zunaj Ljubljane bivajočim učencem po pošti. V Ljubljani bivajoči učenci pridejo na dan, ki se pozneje naznani, osebno po svoja spričevala v ravnateljstveno pisarno. Tisti učenci, kateri v enem učnem predmetu ali v več učnih predmetih nimajo dognanega reda, morajo v dobi od 15. do 31. julija 1895. leta iz dotičnih predmetov prebiti premestno preskušnjo, na katero se sami doma pripravijo. Izpraševalne dneve jim pismeno naznanijo ravnateljstva. Po posledkih te preskušnje se klasificirajo ter prejmo semestralna spričevala. Morebitne ponavljalne preskušnje so pridržane rednemu roku ob pričetku šolskega leta 1895/96. Tistim učencem te vrste, kateri pred 15. julijem leta 1895 potrebujejo semestralnega spričevala za vsprejem v kakšen vojaški učni zavod (v vojaško realko ali v kadetno šolo itd.) in se morejo izkazati z dotičnim vsprejemnim zagotovilom, dano je na prosto

voljo, pred tem rokom zglasti se pri ravnateljstvu v ta namen, da prebijajo omenjeno preskušnjo. 3. Pouk na ljudskih šolah in na obeh vadnicah, toda z izjemo otroškega vrtea, se začne dne 4. junija 1895. leta. V katerih poslopih se začasno nastani osemrazredna slovenska dekliška ljudska šola in petrazredna nemška dekliška šola, katerima dozdanjih prostorov nikakor ni možno uporabljati, ali pa samo deloma in ne dovolj varno, to pozneje javno da na znanje c. kr. mestni šolski svet. — Gledé c. kr. obrtnih strokovnih šol za obdelovanje lesa in za umetno vezenje in šivanje čipek se pozneje izda dotična odredba.

(Umrli je) dne 24. maja drd. med. g. Jaroslav Žitek ter bil v nedeljo popoldne v Mariboru slovesno pokopan. Blagemu pokojniku časten spomin!

(Popravila v semeniškem poslopiju) se pridno izvršujejo že šesti teden, ali poglobitni del še preostaja in še mnogo dela bo treba, predno bo vse najpotrebnejše dovršeno.

(Iz Višnje Gore), dne 27. maja: Potres se tudi tukaj še vedno ponavlja, a neznatno. Pri farni cerkvi nastale male razpoke so že zamazane in križ zopet postavljen vrh zvonika. O tej priliki se je zvoniku streha znova pobarvala in vsa cerkev pobelila, tako, da je res veselje stopiti v našo skoro z večine prenovljeno cerkev, zlasti če pomislimo, koliko tisoč ljudij objokuje na Kranjskem podrtijo svojih cerkvâ. Spokorno procesijo za odvrgnenje potresa smo tudi imeli dvakrat k M. B. v Dedn dol. — V Dragi se je vršila minoli mesec volitev župana, za katerega je izvoljen vrli 28letni Anton Lokar v Polju.

(V postojnski jami) se vrši binkoštni ponedeljek velika veselica. Jama bode odprta vsak dopoldan do srede oktobra. V to svrhu odhajal bode posebni vlak s 50%, znižano vožno ceno.

(Povožen je bil) dne 23. t. m. 8 letni Ivan Iglič iz Prevoj. Vzrok te nesreče je posestnik Fran Osolin iz Vrbe v kamniškem okraju, ki je tako naglo in neprevidno vozil, da je voz podrl omenjenega dečka in mu je kolo zgornjo čeljust popolno razdrobilo, kakor tudi ostalo telo zelo poškodovalo. Dečka so prepeljali v tukajšnjo deželno bolnico. — Jednaka nesreča se je pripetila 22. t. m. na trojanski pošti službočemu hlapcu Antonu Potočniku, kateremu je kolo zlomilo desno nogo. Tudi tega nesrečnika so morali odvesti v deželno bolnico.

(Kapelica na Friškovecu.) Na Friškovecu, blizu farne cerkve sv. Petra v Ljubljani se je zbralo letos na sv. Marka dan na stotine ljudij. Procesija je prišla z Valvasorjevega trga, kjer je bila sv. maša k ondodni kapelici, mesto v cerkev sv. Petra, kamor zaradi potresa ni kazalo iti. Še veličastnejša je bila pa dne 12. maja t. l. pokorilna in prosilna procesija, katero je napravila Ljubljana k tej kapelici za odvrgnitev potresa, kakor smo svojedobno nadrobneje poročali v našem listu. Iz mesta in okolice se je nateklo pred njo okoli 4. ure popoldne 10 do 20 tisoč ljudij. Stari ljubljanski grad še nikdar ni gledal toliko ljudstva, zbranega pod milim nebom in na glas pevajočega: „Marija! k tebi uboge reve, mi zapuščeni vpijemo“. — „Na Friškovecu“ je staro topografsko ime za križišče cest, držčih od sv. Petra proti železnici in iz Kravje Doline v Udmat. Še pred kakimi 30. leti je stal tu preprost križ, katerega so premestili na Aurovo posestvo pri železnici, mesto njega pa je zgradil pokojni stavbeni mojster Jakob Zupančič lično sedanjo kapelico, za katero je Wolf naslikal podobo Oznanjenja Matere božje. Kaj je bilo v prejšnjih časih na Friškovecu? Najbrže je bilo tu — kakor pravi „Izvestje“ v zadnjem svojem sešitku — morišče za ženske, če nas ne vara o. Marka Pohlina s svojim poročilom v knjigi: „Tu malu Besedishe treh ječikov“ (1782), kjer piše: „Friškovz, Richtplatz f. Weibspersonen, locus supplicii.“ V „Glossarium Slavicum“ (1792) pa po svoje etimološki razlaga: „Friškovz a gr. ἐπί, ein Schauder, horror, qui praetereuntes occupat.“ Pomen temu kraju se je pač v naših dneh korenito izpremenil.

(Brat zažgal bratu.) V nedeljo proti deseti uri zvečer oznanjal je rudeči žar sem od Save Ljubljčanom, da nekje ob Savi razsaja hud požar — in res, gorelo je v Saeberjih pri Tonetu Presetniku vse gospodarsko poslopje, šupa, hlev in svisli. Škode je nad 1000 gld., zavarovan je bil na 500 gld. in ker nihče gasil ni, je pogorelo vse do tal.

Zažgal je Predsetniku lastni brat zbog sovraštva, kateri je pa že v rokah pravice.

Narodno gospodarstvo.

Pomagajte kmetu!

(Spisal dr. Schelecher v Vereinsblatt-u.)

Ako kje v Galiciji prestopi reka svoje bregove, piše se v tem po časopisih in deželni in državni poslanci se oglase in zahtevajo pomoči. Dežela in država pomagata ponesrečenim s podporami, z odpuščanjem davka, itd.

Ko je v preteklih dneh strašen potres poškodoval Ljubljano in so cenili škodo na več milijonov, odmeval je povsod glas: pomagajmo nesrečnežem. Usmiljenja vrednim Kranjcem bode država uspešno pomagala.

Na škodo, na velikansko škodo, katere je zadela to zimo prebivalce Niže Avstrijske, se pa nihče ne ozira. Ta škoda je vničenje sadunosnih dreves in vinogradov po divjačini. Gotovo ne pretiravam, ako rečem, da je samo letos v naši deželi na sadnem drevju škode čez milijon gold. Ko bi le vlada hotela to škodo ceniti! Niti dopovedati se ne da, koliko nasadov po vinogradih je vničenih, nasadov, kateri so se izvršili s podporami države in dežele, nasadov, zaradi katerih se je vzelo marsikakšno posojilo! In vendar se o tej škodi molči. Kmet naj se toži z lovcem, kolikor se hoče, ako ima do tega veselje. Glede odškodnine imajo kmetovalci toliko žalostnih skušenj, da se dobi vže redko, ki bi bil tolikanj predrzen in se upal zahtevati postavnim potom povrnitev škode po divjačini.

Pomoči za kmeta ni pričakovati, ako ne dobimo prostega lova. Sleherni posestnik naj bi smel od svojega zemljišča škodljivce zavračevati. Zakupnini se bi kmetovalci radi odpovedali, da bi le zamogli vživati sad svojega truda.

Pred seboj imamo pismo načelnika kmetijskega društva v P., ki mi tako le piše: „Preteklo nedeljo smo imeli zborovanje, katerega se je vdeležilo jako veliko kmetovalcev. Jednoglasno smo sklenili odposlati peticijo na državni zbor in prošnji priložiti objedene trte in drevesca. V zavitku, katerega pošiljam, je tudi vrh drevesca, katerega sem štiri črevlje visoko odrezal. Dasiravno je bilo drevesce s slamo ovito in sem vse veje z krvjo zamazal, ga je vendar zajec popolnoma vničil.“

Vničili so mi zajci na ta način več kot 90 drevesc. Jednako se je godilo mojim sosedom. Odškodnine za drevesca lovci nočejo plačati. Govore: „naj bi jih pa bolje zavarovali.“ Toda dasiravno smo jih zavarovali, so vničena. Lahko bi poslali celi vagon taci objedenih drevesc.“

Nek drugi kmetovalec piše: „Uže sem Vam jedenkrat pisal o škodi, katero nam dela divjačina. Toda videti je, da je ves trud brezvspešen. Lovska postava je ugodna samo lovcem, kateri nimajo, kakor videti, nikacih dolžnostij. Ako se prav kmalo ne spremeni lovski zakon v prid kmetovalcem, moramo biti vničeni. Ali naj kmečki stan propade radi nekaterih grofov in uradnikov. Niti misliti si ne more nihče, koliko škode je to zimo naredila divjačina. Dasiravno so v našem okraju postrelili 15.000 zajcev, vendar jih je še mnogo več ostalo. Kedar napravi gospoda lov, morajo iti žandarji za lovec, da bi nihče drugi ne dobil kacega zaletelega zajca. Po naših vrtovih ni niti jednega drevesa, katero bi ne kazalo sledu požrešne divjačine. Celo vrb, jesenov, akacij in drugih dreves so se letos zajci lotili. Po naših vrtovih ni več mladega drevesca, ker si ga ne upamo obvarovati pred divjačino. Dežela nam pošilja popotnega učitelja, ki nas priganja, da bi zasajevali sadno drevje. Toda za zajče zobe se ne bomo trudili. Ne trtna uš, ne toča, ne slana nam ne naredi toliko škode, kakor divjačina. Kedor ima sree za kmeta, kedor ima čut za pravico, mora biti nejevoljen radi taci razmer.“

In taci dopisov bi lahko še mnogo navedel. Toda naj zadostuje za danes. Kličem samo: Namestništvo in ministerstvo, deželni in državni zbor, pomagajte kmetu!

Telegrami.

Dunaj, 27. maja. Cesar je vsprejel deputacijo pod vodstvom grofa Coroninija, ki

Menjalnica bančnega zavoda

Najbolje priporočena
za preskrbljenje vseh
v kurznem listu
naznamovanih
menic in vrednostij

Schelhammer & Schattera

Wien,

I. Bezirk,

Stefansplatz
Nr. 11, Parterre.

mu je predložila peticijo glede železnice čez Ture. Cesar je izjavil, da se peča vlada s tem vprašanjem že dalje časa, ter je upati, da se bode ugodno rešilo v ne predolgem času.

Dunaj, 27. maja. V soboto na Dunaju Ljubljani in okolici v korist prirejena cvetlična veselica je donesla čistega dobička 30.000 gld.

Dunaj, 27. maja. Posl. dr. Laginja in tovariši so stavili nastopni predlog: Vlada se pozivlje, da predloži besedilo odloka, s katerim naj se vpeljavanje italijanskih vin v Avstrijo na novo uredi, državnemu zboru, predno ga razglasi. Minister Wurmbrand je stvar pojasnjeval ter se konečno izrekel proti nujnosti predloga. Ko je še dr. Lueger par krepkih zasolil Plenerju, ker hoče vplivati na delovanje zbornice, je bila nujnost predloge odklonjena z 90 proti 31 glasovom.

Dunaj, 28. maja. Pri današnji seji v državnem zboru stavi posl. Tucek nujni predlog glede volilne preosnove. On zahteva, da se prične takoj posvetovanje o tej zadevi, kar se je pa odklonilo s 128 proti 69 glasovom. Še-le koncem seje se je začel obravnavati njegov predlog. Poslanec Gessmann je zahteval, da se prične debata o včerajšnjem odgovoru ministerskega predsednika na interpelacijo glede pridig župnika Deckerta; toda tudi ta predlog se je s 144 proti 51 glasovom odklonil.

Rim, 27. maja. „Agenzia Stefani“ poroča: Kriza glede nuncijske Agliardija na Ogerskem se je poravnala. Ogerska vlada se je udala, ker je sprevidela, da ničesar ne opravi.

Pariz, 27. maja. Danes je došla prošnja ogerske vlade za izročitev Szellesa.

Vremensko sporočilo.

Dan	Cas	Stanje	Veter	Vreme	Mokrine na 24 ur v mm
opazovanja	zrakomera v mm	toplomera po Celziju			
7. u. zjut.	739.9	11.5	sl. svzh.	oblačno	
27. u. pop.	739.0	19.2	sl. vzh.	"	0.00
9. u. zveč.	728.2	16.8	"	"	
Srednja temperatura 15.8, za 0-9° pod normalom.					

Za pokrivanje kakor tudi za kritje barak

ponujamo v vsakej tudi največje množini
po najnižjih cenah
prima in secunda

zarezane strešnike

(Strangfalzziegel)

kakor tudi nepremočni

strešni klej

(Dachpappe)

zavoj (to je 10 □ metrov) od 1 gld. 50 kr.
do 2 gld. 50 kr.

in

nasade za dimnike

J. P. Vidic & Comp.

Filijala v Ljubljani zagrebškega podjetništva Pilar, Mally in Bauda,

arhitekt, inženjerji in stavbinski mojstri.

Tehniški biró: Truberjeve ulice šte. 1, poleg sv. Jakoba mostu.

Poslovni čas za ustne dogovore od 2—3. ure pop.

Prevzemanje in izvršitev vsakovrstnih projektov, načrtov, proračunov.

Izvrševanje prezidavanj, novih stavb in sploh vseh stavbinskih del. 356 1

Lekarna Trnkóczy, Dunaj, V.

Medicinalno olje iz kitovih jeter.

(Ribje olje.)

Priznana najbolje učinkujoče in pristne vrste, vedno sveže v zalogi. Steklenica z navodilom o porabi 60 kr., dvojna steklenica 1 gld., 12 malih steklenic 5 gld. 50 kr, 12 velikih steklenic 10 gld.

Dobiva se pri 563 30

Ubaldu pl. Trnkóczy-ju
lekarnarju v Ljubljani.

Pošilja se z obratno pošto.

Lekarna Trnkóczy v Gradcu.

Različne rastline, korenine,

166 23 **lubje in semena kupuje**

Adolf Hauptmann v Ljubljani, Sv. Petra cesta 41.

Št. 117.

Razglas.

Dné 1. junija, ali ako ta dan pade na praznik ali nedeljo, bode naslednji delavnik

na Slapu pri Vipavi

novi semenj

za živino in kramarsko blago.

Županstvo na Slapu,

dné 13. maja 1895.

Župan: **Ivan Uršič** l. r.

357 1—1

Dr Julij Schuster

ordinuje 355 2—1

vsak dan od 8. do 9. ure dopoldne

v otroški elizabetinski bolnišnici, Streliške ulice št. 11.

Pozor!

Protokolirana firma in tovarna za

kandite, bonbone, zaloga refoska, naravnega vina,
kognaka in rumkognaka 98 10

na Moravski in v Istri

Frant. Ptašinski

Valaš. Mezerič (Moravsko) via Hullein
Sv. Ivan od Sterne, pošta Visignano (Istra)

priporoča svoje izdelke, posebno iz vina napravljen, popolno naraven kognak in rumkognak za čaj, najboljše zdravilo proti bolestim, mrzlici in influenci, kateri pošilja v posodah držečih po pet litrov.

Velečastiti duhovščini računa kognak in vino 20% ceneje.

Ceniki so franko na razpolago.

Dunajska borza.

Dné 28. maja.

Skupni državni dolg v notah	101 gld. 40 kr.
Skupni državni dolg v srebru	101 " 30 "
Avstrijska zlata renta 4%	123 " 30 "
Avstrijska krona renta 4%, 200 kron	101 " 50 "
Ogerska zlata renta 4%	123 " 40 "
Ogerska krona renta 4%, 200 kron	99 " 10 "
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	1074 " — "
Kreditne delnice, 160 gld.	400 " 25 "
London vista	121 " 90 "
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	59 " 55 "
20 mark	11 " 91 "
20 frankov (napoleonidor)	9 " 66 " 1/2 "
Italijanski bankovci	46 " 10 "
C. kr. cekini	5 " 72 "

Dné 27. maja.

4% državne srečke l. 1854, 250 gld.	151 gld. 50 kr.
5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	162 " — "
Državne srečke l. 1864, 100 gld.	199 " — "
4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	99 " 60 "
Tisine srečke 4%, 100 gld.	149 " 50 "
Dunavske vravnave srečke 5%	131 " 25 "
Dunavsko vravnavo posojilo l. 1878	109 " 25 "
Posojilo goriškega mesta	111 " 25 "
4% kranjsko deželno posojilo	99 " 25 "
Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	99 " 90 "
Prioritetne obveznice državne železnice	224 " — "
" južne železnice 3%	170 " 90 "
" južne železnice 5%	133 " — "
" doljenjkih železnic 4%	99 " — "

Kreditne srečke, 100 gld.	199 gld. 50 kr.
4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	140 " — "
Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gld.	17 " 60 "
Rudolfove srečke, 10 gld.	24 " — "
Salmove srečke, 40 gld.	71 " 50 "
St. Genois srečke, 40 gld.	73 " — "
Waldsteinove srečke, 20 gld.	54 " — "
Ljubljanske srečke	23 " 60 "
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	173 " 50 "
Akcije Ferdinandove sev. železn., 1000 gl. st. v.	3650 " — "
Akcije tržaškega Lloyda, 500 gld.	560 " — "
Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	101 " 50 "
Dunajskih lokal. železnice delniška družba	80 " — "
Montanska družba avstr. plan.	95 " 25 "
Trboveljska premogarska družba, 70 gld.	168 " — "
Papirnih rubljev 100	131 " 75 "

Nakup in prodaja

vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd.
Zavarovanje za zgube pri žrebanjih, pri izžrebanju najmanjšega dobitka.
Kulantna izvršitev naročil na borzi.

Menjarnična delniška družba

„MERCUR“

Wollzeile št. 10 Dunaj, Mariabilderstrasse 74 B.

Pojasnila v vseh gospodarskih in finančnih stvareh, potem o kursnih vrednostih vseh spekulacijskih vrednostnih papirjev in vestni sveti za doseg kolikor je mogoče visocega obrestovanja pri popolni varnosti.

naloženih glavnice.